

# Lokal udviklingsstrategi for LAG Himmerland 2014-2020

November 2014

MINISTERIET FOR  
**BY, BOLIG OG**  
**LANDDISTRIKTER**



Den Europæiske Landbrugsfond  
for Udvikling af Landdistrikterne



Danmark og Europa investerer i  
landdistrikterne

## **Indledning og praktiske oplysninger:**

*Ved lokalstyret udvikling tager lokale aktører ansvar for etableringen af et lokalt partnerskab, der udarbejder og gennemfører en lokal udviklingsstrategi for deres område. Et partnerskab finder sammen og opretter en lokal aktionsgruppe.*

*Den lokale udviklingsstrategi er aktionsgruppens og bestyrelsens styringsværktøj. Strategien skal afspejle de nationale mål for lokalstyret udvikling. Hovedmålsætningen for lokalstyret udvikling er at fremme vækst og jobskabende erhvervsudvikling og forbedre rammevilkårene i landdistrikterne.*

*Strategien skal forfølge disse mål gennem anvendelse af LEADER-metoden, der er en såkaldt "bottom-up" metode. Det betyder, at ideerne og initiativerne skal komme nedefra fra de lokale aktører. Strategien skal indeholde en vision og mål for indsatsen samt kvantificerbare mål for output eller resultater inden for de indsatsområder, som aktionsgruppen prioriterer i strategien.*

*Strategien skal medvirke til, at bestyrelsen kan fokusere på og udvælge de projekter til tilskud, der bedst kan bidrage til at nå målene i den lokale udviklingsstrategi. Strategien skal derfor bl.a. indeholde en situationsanalyse, en vision for udviklingen af det geografiske område og kriterier for prioritering af projekter.*

*Strategien skal sikre en sammenhæng mellem situationsanalysen og de mål, aktionsgruppen vil forfølge i løbet af programperioden. Tilsvarende er det vigtigt, at der er sammenhæng mellem den projektbevilling, aktionsgruppen har til rådighed, og aktionsgruppens mål.*

*Aktionsgruppen skal udfylde alle skabelonens punkter. Det anbefales, at læse hele skabelonen igennem, inden punkterne besvares og orientere sig i bekendtgørelse nr. 927 om tilskud til oprettelse og drift af lokale aktionsgrupper under Landdistriktsprogrammet for perioden 2014 – 2020.*

***Inden indsendelse til Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter skal strategien være godkendt af medlemmerne af aktionsgruppen, de pågældende kommuner og regioner, som strategien omfatter.***

***Frist for indsendelse af udviklingsstrategien er den 1. december 2014. Indsendelse af udviklingsstrategien med eventuelle bilag sendes til [netvaerkscenter@mbbl.dk](mailto:netvaerkscenter@mbbl.dk).***

***Ministeriet kan meddele dispensation for fristen for indsendelse af den lokale udviklingsstrategi. Den lokale aktionsgruppe skal i givet fald inden fristens udløb sende en begrundet anmodning til Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.***

*Alle udviklingsstrategier vil blive behandlet af Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter med bistand fra et til formålet nedsat Indstillingsudvalg. På baggrund af udvalgets indstillinger, godkender ministeren udviklingsstrategierne.*

## Indhold

A. Navn og adresse .....	5
B. Kontaktperson (formand for den lokale aktionsgruppe) .....	5
C. Bilag .....	5
D. Redegørelse for processen for udarbejdelse af strategien.....	5
E. Analyse af området .....	6
F. Strategiens vision og handlingsplan, mål, aktiviteter og forventede resultater .....	12
G. Andre planlagte mål og målsætninger.....	23
H. Aktionsgruppens forvaltning af strategiens gennemførelse .....	24
I. Finansiering af strategien og tidsplan .....	29
J. Prioriteringskriterier for udvælgelse af ansøgninger til tilskud .....	33
K. Bemærkninger og eventuelle andre overvejelser, aktionsgruppen har gjort sig.....	34
L. Underskrifter.....	34
Bilag .....	35
LEADER-principperne .....	35
SWOT analysen.....	36

## **Kort resumé af strategien**

*Til brug for præsentation af strategien*

*Maks. 2.000 anslag*

LAG Himmerland 2014-2020, som dækker Mariagerfjord og Rebild kommuner har som overordnet vision:

***”Vi har noget – og vi deler gerne med dig”***

***LAG Himmerland vil optimisme, vækst og leverum gennem udnyttelse af de himmerlandske ressourcer - skabe genlyde i skoven og ringe i vandet.***

Ovennævnte vision og slogan stammer fra LAG-bestyrelsens strategiseminar i november 2014 – et seminar, som kredsede om en tostrengt vision om:

- At gøre LAG Himmerlands område til et inspirerende sted at besøge, bo, arbejde og udvikle sig i med fokus på social ansvarlighed.
- At være kendt for iværksætteri og et mangfoldigt kulturliv med en let adgang til naturen, som vi passer på.

***”Vi har noget – og vi deler gerne med dig”***

Sloganet skal forstås på flere måder.

Dels har LAG Himmerland helt konkret via Landdistriktsprogrammet 2014-2020 fået mulighed for at indstille projekter til støtte – dermed har LAG noget, som de gerne ”deler ud af” til lokale udviklingsprojekter.

Men området LAG Himmerland rummer også talrige kulturelle, naturbårne, befolkningsmæssige og erhvervsmæssige kvaliteter, som LAG gerne vil sætte fokus på og støtte op om – og dele med herboende og nye borgere, ildsjæle, iværksættere og virksomheder, der flytter til området.

Derfor opfordrer LAG Himmerland til, at borgere og ildsjæle i såvel foreningslivet som i erhvervslivet – meget gerne i nye partnerskaber - udvikler nye projekter, der tager udgangspunkt i de stedbunde ressourcer, der findes i LAG-området.

Det helt overordnede mål med at støtte lokale projekter udspringer af visionerne i Landdistriktsprogrammet 2014 – 2020 om at fastholde og skabe flere arbejdspladser i landdistrikterne, at sikre gode levevilkår og gode servicetilbud og at udvikle (lands-)byerne.

LAG Himmerland vil støtte op om bæredygtige projekter, der er med til at sikre en positiv fremtid for Rebild og Mariagerfjord. LAG Himmerland vil være sparringspartner for nye ideer og støtte op om nye samarbejder og initiativer på tværs af interessegrupper.

LAG Himmerland forventer at kunne støtte projekter årligt for ca. 2,4 mio. kr. i perioden 2015-2020.

## A. Navn og adresse

<b>A.1.</b> Navn på den lokale aktionsgruppe:  LAG Himmerland 2014-2020
<b>A.2.</b> Den lokale aktionsgruppes adresse (vejnavn, postnummer og by)  c/o Mariagerfjord Kommune Kultur og Fritid Fjordgade 5 9550 Mariager
<b>A.3</b> Aktionsgruppens e-mailadresse (hvis oprettet)
<b>A.4.</b> Aktionsgruppens telefonnummer (hvis oprettet)

## B. Kontaktperson (formand for den lokale aktionsgruppe)

<b>B.1.</b> Formand: Vagn H. Bach	
<b>B.2.</b> Formandens adresse (vejnavn, postnummer og by):	
<b>B.3.</b> Telefonnummer:	<b>B. 4.</b> E-mail:

## C. Bilag

<b>C.1. Dokumenter der vedlægges den lokale udviklingsstrategi:</b>
Bilag: SWOT for LAG Himmerland

## D. Redegørelse for processen for udarbejdelse af strategien

<b>D.1 Inddragelse af lokale aktører i strategiens tilblivelse</b> <i>Giv her en redegørelse for</i> <ul style="list-style-type: none"><li>• <i>Hvordan og hvilke centrale aktører er blevet inddraget i udarbejdelse af udviklingsstrategien.</i></li><li>• <i>Hvordan den lokale godkendelsesprocedure er blevet gennemført.</i></li></ul>
---

*Centrale aktører omfatter:*

- *Aktionsgruppens bestyrelse og medlemmer*
- *Lokale organisationer, foreninger, borgere og erhvervsliv*
- *Kommuner og region*
- *Koordinatorer, konsulenter m.v.*

#### **Ad D.1)**

LAG Himmerlands strategi er udarbejdet på LAG-bestyrelsens strategiseminar den 14. og 15. november 2014.

Forud for seminaret har foreningens medlemmer haft mulighed for at fremsende input til bestyrelsen, hvilket flere medlemmer benyttede sig af.

Til selve seminaret var inviteret nøglepersoner fra partnerskabet til at give oplæg og indgå i arbejdet om strategimålene og de konkrete aktiviteter.

Således var inviteret fra partnerskabet: de to kommuners kultur- og fritidsforvaltninger, de to kommuners erhvervschefer og turistchefer og formænd for de to kommuners landdistriktsråd.

Som sparringspartnere for bestyrelsen i strategiarbejdet har - tilbage fra planlægningen og afviklingen af såvel INFO-mødet som den stiftende generalforsamling - været tilknyttet udviklingskonsulenter fra de to LAG-kommuners fritids- og kulturforvaltninger.

Godkendelse af strategien er forløbet i flere tempi.

Først er udkastet til strategien ovenpå seminaret blevet godkendt af bestyrelsen på møde den 24. november.

Parallelt hermed har foreningens medlemmer haft udkastet til høring.

På medlemsmøde den 26. november 2014 blev udkastet til strategien fremlagt for medlemmerne og efterfølgende enstemmigt godkendt.

Herefter blev strategien fremsendt til de to LAG-kommuner og Region Nordjylland til godkendelse efter retningslinjerne i bekendtgørelsen.

Strategien bliver efter godkendelse i de to kommuner og regionen fremsendt til godkendelse i Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.

Frist for fremsendelse til ministeriet er den 18. december 2014.

## **E. Analyse af området**

### **E. 1 Situationsbeskrivelse af området og en analyse af de lokale udfordringer, udviklingsbehov og potentialer:**

*Punkterne er:*

1. *Infrastruktur (trafikforhold, uddannelses- og sundhedsforhold, energiforsyning).*

2. *Natur, inkl. udnyttelse/benyttelse.*
3. *Eventuelle særlige miljømæssige forhold*
4. *Erhvervsstruktur – små, store virksomheder, iværksættere, beskæftigelsesudvikling m.m..*
5. *Områdets befolkning: Befolkningssammensætning (alder, køn) og -udvikling, tilflytning/fraflytningsmønstre m.m. Opgiv områdets samlede areal og befolkningstal samt tæthed*
6. *Kulturelle forhold – beskriv forhold/kendetegn for området.*

### **1: Infrastruktur, uddannelse, sundhed m.m.**

Den vestlige del af LAG Himmerland ligger på den gennemgående motorvejskorridor op igennem Jylland.

LAG Himmerlands er forbundet ift. både Viborg, Randers, Aalborg og Aarhus, dels af hovedveje og af motorvej E45. Både Aalborg, Randers og Aarhus kan nås inden for en time og der er togforbindelse i Skørping, Støvring, Hobro og Arden.

Transport internt i området opleves især af borgere uden egen bil (unge og gamle) som besværlig. Også Mariager Fjord udfordrer trafikmønstret, idet den deler Mariagerfjord Kommune i nord/syd og i den østlige ende kun kan krydses i Hadsund.

LAG-områdets to kommuner er begge langstrakte med langt fra den ene ende til den anden.

Nordjyllands Trafikselskab har tilbud om flextrafik, som supplement til den kollektive transport. Der arbejdes løbende med at forbedre og etablere cykelstier rundt om i området.

Afviklingen af den offentlige transport styrker oplevelsen af lange afstande, da der kun er få busforbindelser med relativt få afgang og især dårlig aftendækning.

Især skolebørn og unge i uddannelse har i nogle af områdets yderområder 'langt til alt'.

**Uddannelse:** I Hobro ligger Mariagerfjord Gymnasium (STX og HTX), Handelsskolen Tradium, samt Tech College Mariagerfjord, der har uddannelsesafdelinger i Hadsund og Hobro. Mariagerfjord Kommune har 11 folkeskoler, 10. klasses centre, en del privat- og friskoler, samt efterskoler, samt VUC Nordjylland, Erhvervsakademi Dania, der tilbyder videregående uddannelser og akademiske uddannelser på deltid.

Der er 9 skoler i Rebild Kommune med undervisning fra 0.- 9. klasse. Desuden har kommunen et 10. klasses center i Støvring. Kommunen tilbyder også specialklasse for elever med generelle indlæringsvanskeligheder, AK-klasse, erhvervsklasse og modtageklasser. Dertil findes de gymnasiale uddannelsesmuligheder: (STX), (HHX), (HTX) og (HF). Endelig en erhvervsuddannelse med gymnasial eksamen (EUX).

**Sundhed:** I LAG-området findes Sygehus Himmerland, der har forskellige afdelinger og afsnit i Hobro og i Farsø, og også er tilknyttet Aalborg Universitetshospital. Derudover er der Privathospitalet Skørping. LAG-området ligger relativt tæt på sygehuse i Aalborg, Randers, Viborg og Skejby. Derudover er der en række specialiserede bo- og dagtilbud, flere lægehuse og -klinikker, praktiserende læger og sundhedscentre.

Der findes forskellige kommunale sundhedscentre og tiltag, hvor borgere tilbydes forebyggende og sundhedsfremmende ydelser, bl.a. rehabilitering, sundhedsfremme og hjælp til sygdom og afklarende samtaler med fokus på diverse kommunale tilbud.

### **2: Natur, inkl. naturbeskyttelse**

LAG-området ligger i unik natur med store rekreative værdier og potentialer - med bl.a. Mariager Fjord, Rold Skov og Rebild Bakker som de mest fremtrædende. Derudover Kattégatkysten med flotte badestrande ved Øster Hurup og ned mod Als Odde. Kastbjerg Ådal, Villestrup Å, Madum Sø, Store Økssø og Store Blåkilde er hvert år er udflugtsmål for mange besøgende og herboende.

Ligeledes er der i begge kommuner et udbygget netværk af naturstier – bl.a. omkring Hærvejen og Østkyststruten (nationale cykelruter), Nordsøstien (national vandrerute), Mariager Fjord ruten, Bælumruten, cykelrute 18 (regionale cykelruter) stierne ved Fyrkat og Glenstrup Sø, Alstrup og Hohøj ruten og Ajstrup Bugt ruten. Ligeledes er der gode muligheder for naturoplevelser ved at

benytte Madum Sø- og Langmoseruten, St. Blåkilde Ruten, Rold Skov Ruterne og Øster Hurup Strandruten.

I Mariagerfjord Kommune er omkring 7000 ha natur beskyttet efter naturbeskyttelsesloven. Det svarer til knap 10 % af kommunens areal.

Rebild Kommune rummer velbesøgt natur som Rebild bakker, området med den sjældne orkide Friesko i Bjergeskoven, kilderne i Lindenberg Ådal og Madum Sø. Det åbne land i Rebild Kommune består mest af landbrugsland med spredt og noget mere utilgængelig natur på private ejendomme. Naturarealer i form af skove, enge, moser, heder, overdrev og søer udgør kun mindre dele af det åbne land. Sønderup Ådal og Simsted Ådal rummer dertil meget natur, og sammenhængende natur, som dog ikke er så nemt tilgængeligt for offentligheden, som fx statsskovarealerne i Rold Skov. Adgangen til natur og landskab er også ujævnt fordelt, men med gode forhold i den statslige del af Rold Skov, på kommunale arealer og i fredede områder.

Mariager Fjords østlige del, ind til Hadsund, er del af et Natura 2000-område og er både ramsarområde, habitatområde og fuglebeskyttelsesområde. Hjørnesten i beskyttelsen af levesteder for planter og dyr er naturbeskyttelsesloven, skovloven, vandløbsloven og EU-direktiver om habitater og vandmiljø.

Tre områder i Rebild Kommune er udpeget til Natura 2000-områder: Rold Skov, Sønderup Ådal og Smidie Bakkeø. De konkrete indsatser i Natura 2000-områderne, hvor stat og kommune er forpligtet til en særlig indsats, er typisk rydning af tilgrøninger, hegning, genoptagelse af afgræsning samt afskæring af dræn.

### **3: Særlige miljømæssige forhold**

Mariager Fjord er med sine ca. 35 km Danmarks længste fjord. Bredden af Mariager Fjord varierer mellem 4½ km på det bredeste sted og 250 m ved Hadsund. Fjorden har et areal på ca. 47 km<sup>2</sup> og en dybde på ned mod 30 m. Mariager Fjord er dyb inderst og mere fladvandet yderst – en såkaldt tærskelfjord. Herved kommer den inderste del af fjorden til at danne et bassin med begrænset vandudskiftning. Dette fører nogle somre – afhængig af bl.a. vind og temperatur - til iltvind og hermed fiskedød. Der er derfor fokus på begrænsningen af udledning af næringsstoffer til vandmiljøerne omkring fjorden.

### **4: Erhvervsstruktur**

I LAG-området er der en mangfoldighed af virksomheder og stor iværksætterlyst.

I Mariagerfjord Kommune er der ca. 6000 virksomheder, hvoraf ca. 1600 virksomheder har mindst to ansatte. Området er et af landets vækstområder, hvor der er skabt relativt flest vækst-iværksætter virksomheder. Mariagerfjord Kommune ligger centralt for en række større byer og med næsten 1 mio. mennesker indenfor ca. 1 times kørselsafstand og der er et godt samarbejde om gode erhvervsbetingelser i samspil mellem det offentlige og private og for at investere i fremadrettede projekter. Et eksempel er inden for energiområdet, hvor initiativer som Cemtec - Center for Energi og Materialeteknologi - har bragt Mariagerfjord Kommune helt i front når det eksempelvis drejer sig om udvikling af fremtidens brintteknologi.

I Rebild Kommune er der knap 2.000 virksomheder.

De dominerende brancher er: "Landbrug, skovbrug og fiskeri" med 507 (28,3 %) arbejdssteder. Dernæst følger "Handel" med 220 arbejdssteder (12,3 %), "Bygge og anlæg" med 175 arbejdssteder (9,8 %) samt "Sundhed og socialvæsen" med 142 arbejdssteder (7,9 %). Der er flest ansatte inden for fremstillingssektoren. 81,4 % af virksomhederne i Rebild Kommune har mellem 1-9 ansatte – herunder har 47,1 % af virksomhederne mellem 2-4 ansatte, 12,3 % har mellem 5 og 9 ansatte, og 9,0 % har mellem 10-19 ansatte, mens blot 0,1 % af virksomhederne har mere end 200 ansatte. Erhvervsområdet består således generelt af små og mellemstore virksomheder.

I gennemsnit registreres der et par hundrede nye CVR.nr. hvert år i Rebild Kommune (kilde NN Markedsdata).



Turisme er i fokus og et stærk aktiv for hele LAG-området, men kan styrkes i den østlige del mod Kattegat, hvor der er grundlag for yderligere udvikling. Der er allerede iværksat en erhvervs- og turismesatsning ved et samarbejde mellem Mariagerfjord Kommune og lokale aktører i netop denne del af LAG-området.

## 5: Befolkning og areal

LAG-området dækker et areal på 1.339,6 km<sup>2</sup> og har 71.020 indbyggere.

**Rebild Kommune** dækker et areal på 621,3 km<sup>2</sup>, og har 28.925 indbyggere. Af de 17-64 årige er 2,8 % mænd ledige, mens tallet for ledige kvinder er på 3,4 %. Andel af de 25-64 årige med en mellemlang videregående uddannelse er på 24,9 % og andel af de 25-64 årige uden en erhvervsuddannelse ligger på 20,4 %.

I Rebild Kommune er befolkningstallet faldet de seneste år – efter en periode med vækst – og prognosen siger fald frem til 2022, hvorefter der igen vil være en stigning, primært i de ældre aldersgrupper, mens de øvrige aldersgrupper generelt er faldende. Antallet af unge i den uddannelsessøgende alder forventes nogenlunde stabilt. I Rebild Kommune har der været en befolkningsstigning i fem byer de seneste fem år, og særligt i Støvring og Skørping er der sket en tilvækst. Samtidig er der sket et fald i indbyggertallet, her har Nørager, Bælum, Ravnkilde og Øster Hornum oplevet den største nedgang. I alt bor 64 % af kommunens befolkning i de 13 byzonebyer. Dermed er der en relativ lav befolkningsandel bosat i bymæssig bebyggelse sammenlignet med resten af Nordjylland.

Aldersmæssigt er det de unge (19-25 år), som flytter væk, og børnefamilierne (19-40 år, herunder en del børn under 5 år) der flytter til.

Der er knap 8.150 med bopæl i Rebild Kommune, som pendler til arbejde uden for kommunen – primært til Aalborg (57 %), Mariagerfjord (16 %) og Vesthimmerland (9 %). Der er knap så mange, som pendler ind i kommunen – omkring 4.500 også primært fra Aalborg, Mariagerfjord og Vesthimmerland.

Den største andel af nybyggeri sker i Støvring, og det tyder på at nærheden til motorvejen har en betydning for hvor man vælger at bygge nyt.

Tilsvarende kan hovedvejen Hadsundvej have betydning for tilflytning til Terndrup. Jernbanen kan også have en positiv effekt for Skørping og Støvring. Ligesom de store skov- og naturområder omkring Skørping kan have en afsmittende effekt. Sidst men ikke mindst håber kommunen på, at det nye supersygehus i Aalborg syd kan få en positiv afsmittende effekt på bosætningen i landdistrikterne i kommunens østlige del.

**Mariagerfjord Kommune** dækker et areal på 718,3 km<sup>2</sup> og har 42.095 indbyggere. Af de 17-64 årige er 4 % mænd ledige og 4,6 % af kvinderne er ledige. Andelen af de 25-64 årige med en mellemlang videregående uddannelse ligger på 19,3 % og andelen af de 25-64 årige uden en erhvervsuddannelse er 24,6 %. I Mariagerfjord Kommune bor 76 % af befolkning i bymæssig bebyggelse. Dermed er områderne især i den østlige del af kommunen udfordret af befolkningsnedgang. Områderne i den vestlige del af kommunen og især omkring Hobro med nærhed til hovedfærdselsårene har i perioden 2007-2013 oplevet befolkningsvækst. De øvrige dele af kommunen har i perioden oplevet faldende folketal.

Gennemsnitsalderen i den østlige del af kommunen er markant højere end i den vestlige del af kommunen. Udlejnings-, ungdoms- og ældreboliger er centreret i henholdsvis Hadsund, Hobro, Arden og Mariager. Boligbyggeriet er koncentreret omkring Hobro, Valsgård, Arden og Mariager og understøtter strømmen af mennesker fra land til by.

## 6: Kulturelle forhold

Der er et mangfoldigt kulturliv i LAG Himmerland.

Begge LAG-kommuner satser på et mangfoldigt og kvalitetspræget kulturliv.

I Mariagerfjord Kommune er der kulturhuse i Arden, Mariager og Hadsund, dertil flere museer - især i Hobro - hvor også vikingeborgen Fyrkat ligger. Flere landsbyer har aktive forsamlingshuse, borger-

eller sportsforeninger, der arrangerer div. sammenkomster, foredragsaftner, teater og musik. I Hadsund og Hobro er der biografer, samt spillesteder og Teaterkredsen Mariagerfjord og Himmerlands Teater har ligeledes alsidige forestillinger på programmet. Mariagerfjord Kulturskole rummer fritidstilbud til alle aldersgrupper og huser en række kor, heraf er pigekoret i international klasse og turnerer landet og Europa rundt. Derudover er der rig mulighed for et aktivt udendørsliv – på fjorden, i skoven, i hallerne og i foreningerne. De fjordnære landsbyer og områder bærer også på en rig maritim kulturarv og et levende kulturmiljø. Her kan fremhæves planer om etableringen af Maritimt Kulturcenter i Hobro ved området omkring et af landets ældste fungerende træskibsværfter, Hobro Værft, og Stinesminde Havn, der igennem en RealDania kampagne – Stedet Tæller – vil forberede forholdene omkring havnen.

Rebild Kommune profilerer sig på kombinationen af natur og kultur – gerne i nye og utraditionelle sammenhænge og rum – og kulturpolitikken understøtter denne profil. Rebild Kommunes Kulturråd arbejder med at styrke og udvikle tværgående samarbejdsrelationer mellem amatører/professionelle, børn/unge/ældre og land/by. Samtidig udbygges og udvikles samarbejdsrelationer i nye kombinationer mellem kulturlivet og kommunale institutioner, erhvervsliv, naturformidlere, turisme og regionale, nationale og internationale samarbejdspartnere. Kulturlivet i Rebild Kommune rummer både de unikke og smalle oplevelser og de brede folkelige aktiviteter og mødesteder i form af kultur-, medborger og forsamlingshuse, samt biografen Kinorevuen. Der arbejdes også med talenter og vækstlag, eksempler på dette er AFTRYK festivalen, Culture Cocktail, Band Battle og Guldbækfestivalen.

I 2015 sættes fokus på kulturarven, hvor et større samarbejde mellem museer og kulturaktører er under opsejling og skal munde ud i et fælles formidlingsprojekt. Udviklingen af det mangfoldige kulturliv i Rebild Kommune baserer sig på et dynamisk samspil mellem borgerens engagement, de kommunale kulturinstitutioner og en fleksibel udviklingsparat kommunal forvaltning.

#### **Særlige kendetegn, problemstillinger eller behov i området, som LAG Himmerland vil arbejde med i forlængelse af strategien:**

LAG Himmerland ønsker at indgå som aktiv samarbejdspartner i indsatsen for at gøre hele LAG-området til endnu bedre steder at bo og leve – og opstarte og drive virksomhed.

LAG Himmerland ser det som en central opgave at være sparringspartner for lokale projektildsjæle med ønske om økonomisk støtte til deres udviklingsprojekter.

LAG-bestyrelsen og koordinator vil være udfarende ambassadører og opsøge og informere lokale ildsjæle om mulighederne i Landdistriktsprogrammets støttemidler.

LAG Himmerland vil arbejde for, at de bedste projekter hjælpes til realisering og til at spirende ideer får hjælp til at blive konkrete projekter.

Dertil er det LAG-bestyrelsens ambition at samarbejde med så bred en interessentgruppe som muligt for at løfte målsætningen om at skabe flere nye lokale arbejdspladser og styrke de lokale levevilkår.

Derfor vil det være naturligt for LAG at hilse samarbejdsinitiativer velkomne og selv være udfarende i opbygningen af samarbejder med erhvervs- og turismeorganisationerne i området og med kulturelle foreninger og lokale landdistriktsråd.

LAG Himmerland har en smuk beliggenhed ved fjord, omkranset af skov og bakker og med lang kystlinje - og med nærhed til de større byer Aarhus, Randers og Aalborg.

Lokale indbyggere ser sig som boende i et smørhul – og disse kvaliteter skal formidles bredt ud.

Der er plads til nye initiativer i området – både hvad angår turismefremme, bosætning og erhvervsudvikling.

Og her kan LAG spille en stærk rolle via igangsætning af aktiviteter og støtte til projekter med fokus på områdets naturbundne ressourcer.

Projekter med friluftsliv som omdrejningspunkt ligger lige for og kan blive til stor glæde for lokale borgere og turister. Her tænkes bl.a. på projekter, der indeholder eller supplerer eksisterende tilbud

om fx kano- og kajakroning, mountainbike, primitiv overnatning, lystfiskeri – ligesom der i mange år har været arbejdet på for at få en sammenhængende vandrings/cykelsti rundt om Mariager Fjord.

Turismeorganisationen VisitMariagerfjord pegede på LAG-seminaret på, at det vil styrke turismen i hele LAG-området, hvis der blev støttet initiativer, der kunne være med til at binde de 'store' trækplastre som fx strandene ved Øster Hurup sammen med baglandet. Turismen finder sted i meget afgrænsede områder – og korte afstande herfra er der mere turistmæssigt 'dødt'. Initiativer i form af alternative overnatningsmuligheder (fx B&B, primitiv og anden overnatning m.v.), tilbud om aktiv ferie for hele familien – og "kæder af oplevelser", ville supplere de eksisterende tilbud til områdets turister og give mulighed for at turisterne blev i området i flere dage.

Som tidligere nævnt, er der i LAG-området udfordringer med infrastrukturen – både pga. begrænsningerne i den kollektive transport, men også mellem foreninger og mennesker. Derfor vil projekter, der bygger på samarbejde mellem flere lokale foreninger, blive prioriteret af LAG, for at styrke lokalsamfundenes samarbejdsevne og for at stimulere til nye måder at løfte lokale udfordringer på.

Som nævnt vedr. bosætningsmønstre er der store udsving mellem udviklings- og afviklingsområder i begge kommuner. Bosætning og erhverv 'klumper sig sammen' især omkring de større byer. Dette er en udvikling, der sker på landsplan og kan være svær at dæmme op for. Men LAG har fokus på, at man med LAG-midlerne kan være med til at gøre en stor forskel – så der vil være opfordringer til ide- og projektudvikling også i de yderste områder i LAG-geografien.

Området har ligeledes udfordringer mht. tilfredsstillende internetforbindelser og mobildækning, hvilket bl.a. har betydning for mulighederne for bosætnings- og erhvervsfremmende aktiviteter. I et vist omfang kan LAG være med til at løse problemerne med mobildækning – således støttede LAG i forrige programperiode etableringen af en landsby-sendemast baseret på et samarbejdsprojekt mellem private og små erhvervsdrivende.

Af større projekter i området kan nævnes Regan Vest, som et muligt turismefyrtårn for området. LAG har allerede set nogle projektskitser og forudser et konkret projekt i fremtiden. En engageret projektgruppe arbejder for at få den tidligere regerings- og kongehusbunker midt i Rebild Bakker gjort tilgængelig som historisk formidlingscenter for såvel lokale borgere som tilrejsende historisk interesserede.

Mindre tværgående projekter kan også skabe lokale netværk og livskvalitet. Således har et lokalt projekt med etablering af en historisk kirsebærsti mellem to landsbyer dels styrket de lokale sociale netværk og dels fortalt egnens særlige kulturhistorie om kirsebærproduktion og skabt et smukt sammenhængende cykelstiforløb mellem to landsbyer til glæde for cykelentusiaster og turister.

Som nævnt er der stor iværksætterlyst i LAG-området og LAG vil i samarbejde med de lokale erhvervsorganisationer støtte op om netværk og klyngedannelse blandt mindre erhvervsdrivende. Netop denne indsats er et fokuspunkt for den nyvalgte LAG-bestyrelse.

Da erhvervsstrukturen i LAG området er præget af mindre virksomheder er netværk (formelle og uformelle) vigtige for virksomhedernes udvikling og vækst.

I de seneste 10-15 år har mange virksomheder, især inden for fremstilling og handel, lokaliseret sig i erhvervsområder langs motorvejen i Støvring og Haverslev – og Rebild Erhvervs- og turistkontor har igangsat forskellige netværkstiltag for at samle erhvervslivet på tværs med mål om at skabe flere erhvervmæssige relationer og derved styrke det lokale erhvervsliv.

Erhvervmæssige netværksaktiviteter er således i fokus i LAG området og kan med LAG-støtten styrkes yderligere i med gevinst for hele LAG-området.

Et spændende projekt "Virksomhedsudvikling i landdistrikter" v/ Rebild Erhvervskontor sigter på øge virksomhedernes (i landdistrikterne) kendskab til og samarbejde med erhvervsfremmesystemet og de ydelser, som det kan tilbyde. Dvs. arbejde på at få flere virksomheder i individuelle og kollektive netværk, igangsætte virksomhedsudviklings-forløb eks. omkring strategi, salg, markeder, kompetenceudvikling, der på sigt kan skabe flere arbejdspladser i landdistrikterne. Som

udgangspunkt fokuseres der på brancherne: turisme, bygge- og anlæg samt fremstilling. Udløbere af dette initiativ kunne være konkrete projekter, der kan søge LAG-midlerne.

Mindre fødevarerproducenter er også en målgruppe for LAG-indsatsen med mål om at skabe / fastholde lokale arbejdspladser. LAG-området har flere lokale fødevarerproducenter (æblemose, mel, salt, krydderurter, chokolade, kødprodukter, ismejeri) som kunne drage nytte af hinanden i nye netværk – måske med fælles distribution, branding og kompetenceløft som omdrejningspunkt.

Mht. bosætning er der i den østlige del af LAG-området stor spænding om det nye super-sygehus i Aalborgs sydlige område. Dette vil blive en af regionens største arbejdspladser, og oplandskommuner som Rebild og Mariagerfjord har mulighed for at tiltrække nye borgere, da området har store naturkvaliteter og mange velfungerende landsbysamfund med billige boliger. Det er vigtigt at fastholde gode rammer for bosætning i landdistrikterne, så områderne fremstår attraktive for nye tilflyttere. Især LAG-områdets østlige del trænger til en saltvandsindsprøjtning og tilflytning til de mindre bysamfund vil kunne danne basis for en helt ny udvikling af området.

SWOT – analysen vedlægges som bilag s. 36

## F. Strategiens vision og handlingsplan, mål, aktiviteter og forventede resultater

### F. 1 Udviklingsstrategiens vision

*Opstil en vision for aktionsgruppens virke i programperioden.*

*Visionen skal udtrykke aktionsgruppens overordnede målsætning om, hvilken retning LAG'ens geografiske område skal udvikle sig i, og hvordan området skal se ud om et givent antal år, eksempelvis i 2020, hvor programmet slutter.*

#### Ad. F.1)

LAG Himmerland 2014-2020 har som overordnet vision:

***"Vi har noget – og vi deler gerne med dig"***  
***LAG Himmerland vil optimisme, vækst og leverum gennem udnyttelse af de himmerlandske ressourcer***  
***- skabe genlyde i skoven og ringe i vandet.***

Ovennævnte vision og slogan bygger på en tostrengt vision om:

- At gøre LAG Himmerlands område til et inspirerende sted at besøge, bo, arbejde og udvikle sig i med fokus på social ansvarlighed.
- At gøre LAG Himmerland kendt for iværksætterier og et mangfoldigt kulturliv med en let adgang til naturen, som vi passer på.

Landdistriktsprogrammet 2014-2020 har to overordnede indsatsområder med fokus på etablering af mikro- og småvirksomheder og forbedring af landdistrikternes rammebetingelser, herunder etablering af basale serviceydelser og byfornyelse. Derudover lægger programmet op til et større samarbejde mellem projekter, samt udvikling af netværk.

LAG Himmerland er en fælles enhed på tværs af de to udpegede LAG-kommuner, hvor de bedste projekter vil nyde fremme uden hensyntagen til kommunegrænser.

LAG Himmerlands vision og målsætninger tager udgangspunkt i de stedbunde værdier, ressourcer og fortællinger. Hermed mener vi at kunne inspirere til de bedste projekter og være med til at udvikle LAG Himmerlands område gennem optimisme, vækst og leverum.

Centralt i visionen er det potentiale LAG Himmerland rummer med de stedbundne ressourcer – både i form af naturens ressourcer, herunder især skov, fjord og kyst og de stedsspecifikke og unikke områder, samt fortællingerne herom - men også den stærke iværksætterånd, der råder i LAG Himmerlands område.

LAG Himmerland ønsker at støtte projekter, der skaber udvikling af området med fokus på optimisme, vækst og leverum.

LAG Himmerland vil vægte projekter, der bygger på social ansvarlighed og inddrager svage grupper med fokus på læring – for herigennem at øge den lokale sociale kapital.

LAG Himmerland vil være opsøgende i forhold til gode projektidéer, være udadvendt i dens virke og opfordre til samarbejde på tværs af områder og projektmagere.

Derudover vil LAG Himmerland understøtte samarbejder på tværs ved at indgå i dialog og partnerskaber med andre LAG'er, både regionalt, nationalt og internationalt.

LAG'en har noget – mere end blot penge.

LAG'en har også mulighed for at støtte op om netværk, samarbejder mellem områder og projekter, og herigennem skabe grobund for optimisme, vækst og leverum.

Visionen og målene blev formuleret på et 24-timers strategiseminar for LAG Himmerlands bestyrelse med sparring og diskussioner med repræsentanter fra turismeorganisationer, erhvervsråd og landdistriktsråd.

## **F.2 Strategiens mål**

*Til opfyldelse af strategiens vision opstilles en række mål ud fra situationsbeskrivelsen og SWOT-analysen. Målene skal være klare og kunne gennemføres gennem en række målbare aktiviteter.*

### **Ad F.2)**

LAG Himmerland 2014-2020 er en aktiv sparringspartner i arbejdet med at gøre LAG-området mere attraktivt mht. bosætning og erhvervsudvikling.

Med LAG-støtte til lokale projekter kan LAG gøre en forskel og skubbe til udviklingen, så den bevæger sig i en positiv retning.

LAG Himmerland vil arbejde aktivt for at udbrede kendskabet til mulighederne for at søge projektstøtte gennem LAG og ser det som en vigtig opgave at inspirere og motivere de lokale projektildsjæle i deres arbejde med de lokale udviklingsprojekter.

LAG Himmerland vil støtte ansøgere i at finde supplerende finansiering til deres projektideer og løbende afholde temaarrangementer for projektfolk med fokus på ide- og projektudvikling, projektstyring og finansiering.

Samarbejde er ligeledes et nøglebegreb for LAG Himmerland.

Projekter, der opstår i et samarbejde mellem lokale borgere, foreninger og virksomheder, vil være i høj kurs i prioriteringen mellem indkomne ansøgninger – ligesom LAG selv vil tage initiativ til og deltage i tværgående samarbejder med andre LAG såvel regionalt, nationalt som internationalt.

### **Strategiens mål**

De to indsatsområder – erhverv og levevilkår, har hver især opstillet en række mål, der skal opfylde strategiens vision. Målene er blevet til på baggrund af en udarbejdet SWOT-analyse, LAG-områdets situationsbeskrivelse og på baggrund af input fra repræsentanter fra erhverv- og turistchefer og landdistriktsrådene i Rebild og Mariagerfjord kommuner.

LAG strategien har to overskrifter og mål:

**Erhvervsrettede mål:**

- Styrke turisme-, oplevelsesaktiviteter og events med et specielt fokus på de fire store områder – bakkerne, skoven, fjorden og kysten.
- Styrke afsætningsmulighederne for små virksomheder, der producerer og sælger lokale produkter.
- Understøtte iværksættere og fastholde og udvikle eksisterende virksomheder.
- Støtte og fremme mikro- og småvirksomheder indenfor fremstillings- og serviceerhverv.

**Mål, der forbedrer rammevilkårene for udvikling af landdistrikterne:**

- Fastholde og øge bosætning.
- Styrke stedbundne potentialer.
- Støtte og udvikle bæredygtige naturaktiviteter.
- Understøtte kultur som katalysator.

**F.3 Aktiviteter**

*Opstilling og beskrivelse af aktiviteter, som forventes iværksat for at nå udviklingsstrategiens mål. Aktionsgruppens mål og forventede aktiviteter skal anføres i skemaet nedenfor.*

*Skemaet er i to dele. En del for de mål og aktiviteter der vedrører vækst- og jobskabende erhvervsudvikling og en del der vedrører forbedring af rammevilkårene.*

*Der udfyldes et skema for hvert mål, som aktionsgruppen har prioriteret. Til hvert mål kan aktionsgruppen anføre det antal aktiviteter, som findes nødvendige for at opfylde målet. Inden for de standardkategorier, som er anført i skemaet, som fx investeringsomfang, antal projekter, antal job osv. skal aktionsgruppen udfylde det forventede antal og beløb.*

Nedenfor ses en samlet oversigt over indsatserne og de tilknyttede beløb pr. mål og aktivitet.

**NB: Vigtig bemærkning til punkt F.3)**

Generelt for alle beløb under punkt F3 gælder det, at de er allokeret til mål og aktiviteter efter nuværende forventning på baggrund af den udmeldte ramme fra MBBL (2014).

Beløbene forudsætter, at beløbet til projektstøtte forbliver uændret – hvis det forhøjes vil beløbene pr. mål og aktivitet ligeledes forhøjes.

Der vil ligeledes formentlig ske udsving mellem indsatserne, når strategien føres ud i livet. Beløbene er baseret på skøn og forventning pr. ultimo 2014 og LAG Himmerland forbeholder sig retten til at justere beløbene undervejs i programperioden frem til 2020.

### Ad F.3) Aktiviteter og aktivitetsskema

Erhvervsrettede mål og aktiviteter <i>Aktiviteterne skal relatere sig til følgende temaer:</i>	Totale investeringer <i>Projekternes samlede investeringer</i>		Antal projekter	Antal bevarede job <i>Målt som fultidsjob</i>	Antal nye job <i>Målt som fultidsjob</i>	Værdiforøgelsen <i>Målt i omsætning som følge af projektet (kr.)</i>
	Kroner	% andel af total				
<ul style="list-style-type: none"> <li>Etablering af nye og udvikling af eksisterende mikrovirksomheder og små virksomheder</li> <li>Erhvervsrettede samarbejdsaktiviteter (netværk, klynger m.v.)</li> </ul>	<b>LAG Himmerland håber at geare LAG midlerne 1:4</b>					
<b>Mål 1:</b> Styrke turisme-, oplevelsesaktiviteter og events gennem udnyttelse af de stedbundne ressourcer med et specielt fokus på de fire store områder – bakkerne, skoven, fjorden og kysten.	<b>12.281.280 kr.</b>					
Aktivitet 1: Støtte op omkring sammenhængende oplevelseskæder	2.456.256 kr.	20 %	4 projekter			
Aktivitet 2: Understøtte adgangen til naturen	3.684.384 kr.	30 %	4 projekter			
Aktivitet 3: Bygge ovenpå eksisterende events og begivenheder	2.456.256 kr.	20 %	4 projekter			
Aktivitet 4: Styrke branding og profilering af området	3.684.384 kr.	30 %	4 projekter			
<b>Total</b>	<b>12.281.280 kr.</b>	<b>100 %</b>	<b>16</b>	<b>10</b>	<b>5</b>	<b>5.000.000 kr.</b>
<b>Supplerende bemærkninger:</b> Ad aktivitet 1: Bl.a. støtte til aktiviteter, der tilgodeser tidens familie-, arbejds- og rejsemønstre. Aktivitet 2: Her tænkes bl.a. i nye vandre-/cykel ruter, B&B tilbud, støtte overnattingssteder og opholdssteder ude i naturen i området. Aktivitet 3: Fokus på udvikling/ opkvalificering af outdoor-turisme på tværs af kommunale skel. Mål: at "holde turisterne i området" i længere tid. Aktivitet 4: herunder et specielt fokus på de fire store områder – og gøre LAG Himmerlands område mere kendt som destination.						

Erhvervsrettede mål og aktiviteter	Totale investeringer <i>Projekternes samlede investeringer</i>		Antal projekter	Antal bevarede job <i>Målt som fultidsjob</i>	Antal nye job <i>Målt som fultidsjob</i>	Værdiforøgelsen <i>Målt i omsætning som følge af projektet (kr.)</i>
	Kroner <b>7.017.872 kr.</b>	% andel af total				
<b>Mål 2:</b> Styrke afsætningsmulighederne for små virksomheder, der producerer og sælger lokale produkter.						
Aktivitet 1: Understøtte etablering af fællesskaber for afsætning af lokale produkter.	2.807.148 kr.	40 %	6 projekter	2	0,5	
Aktivitet 2: Fremme og støtte udvikling af lokale produkter – herunder fødevarer og turismeprodukter	4.210.723 kr.	60 %	6 projekter	4	2	
<b>Total</b>	<b>7.017.872 kr.</b>	100 %	12 projekter	6	2,5	3.000.000
<b>Supplerende bemærkninger:</b>						
Aktivitet 2: Her kan fx være tale om støtte til "torvehaller" eller lignende markedsmiljøer, hvor lokalt producerede varer kan afsættes.						



Erhvervsrettede mål og aktiviteter	Totale investeringer <i>Projekternes samlede investeringer</i>		Antal projekter	Antal bevarede job <i>Målt som fultidsjob</i>	Antal nye job <i>Målt som fultidsjob</i>	Værdiforøgelsen <i>Målt i omsætning som følge af projektet (kr.)</i>
	Kroner	% andel af total				
<b>Mål 3:</b>  At understøtte iværksættere og fastholde og udvikle eksisterende virksomheder.	<b>8.772.348 kr.</b>					
Aktivitet 1: Særligt fokus på unge iværksættere.	2.193.084 kr.	25 %	6 projekter	0	6	
Aktivitet 2: Støtte netværk og samarbejde med fokus på videndeling og inspiration.	4.386.168 kr.	50 %	3 projekter	2	4	
Aktivitet 3: Støtte iværksætteri på turismeområdet.	2.193.084 kr.	25 %	4 projekter	4	0	
<b>Total</b>	<b>8.772.348 kr.</b>	100 %	13 projekter	6	10	4.000.000

**Bemærkninger:**

Støtten kan gå til etablering og udvikling af små- og mikrovirksomheder og til at støtte opbygning af netværk, synergi og samarbejde mellem virksomhederne, offentlige institutioner, private og foreninger. Også projekter, der udnytter nedlagte/ ubenyttede landsbrugsbygninger vil kunne søge støtte.

Aktivitet 2: Fx støtte til netværk og samarbejde mellem lokale virksomheder; støtte til opstart, drift og udvikling af erhvervsnetværk; støtte til arrangementer for potentielle iværksættere med formidling af viden til virksomheder.

Aktivitet 3: Fx støtte til arbejdende værksteder, støtte til fødevarerproducenter, kunstnere m.v. og udnyttelse af tomme bygninger til turistrettede initiativer/ aktiviteter.

Erhvervsrettede mål og aktiviteter	Totale investeringer <i>Projekternes samlede investeringer</i>		Antal projekter	Antal bevarede job <i>Målt som fuldtidsjob</i>	Antal nye job <i>Målt som fuldtidsjob</i>	Værdiforøgelsen <i>Målt i omsætning som følge af projektet (kr.)</i>
	Kroner <b>7.017.876 kr.</b> (1:4 gearing)	% andel af total				
<b>Mål 4:</b> Støtte og fremme mikrovirksomheder og små virksomheder samt understøtte tiltag som fremmer en bæredygtig økonomi.						
Aktivitet 1: Støtte etablering af et gode iværksætttermiljøer.	1.403.572 kr.	20 %	2 projekter	2	2	
Aktivitet 2: Støtte klynger /samarbejdsfora af service- og produktionsvirksomheder.	2.105.360 kr.	30 %	4 projekter	3	4	
Aktivitet 3: Støtte afprøvning af bæredygtige teknologier og nye samarbejdsformer	2.105.360 kr.	30 %	3 projekter	2	2	
Aktivitet 4: Støtte rammerne for virksomhedsetablering.	1.403.572 kr.	20 %	3 projekter	2	2	
<b>Total</b>	<b>7.017.876 kr.</b>	100 %	12 projekter	9	10	3.000.000 kr.
<p><b>Bemærkninger:</b> Mål 4: Projekter kan støttes i mikro- og småvirksomheder inden for fremstillings- og serviceerhverv, bygge og anlægserhvervene m.m.</p> <p>Aktivitet 1: Fx ved støtte til iværksætttermiljøer i samarbejde med universiteter og studerende for i første omgang at fastholde – men også for at tiltrække højtuddannede efter endt uddannelse.</p> <p>Aktivitet 3: Fx samarbejder mellem virksomheder, offentlige institutioner, private og foreninger.</p>						

<b>Mål og aktiviteter, der forbedrer rammevilkårene for udvikling af landdistrikterne</b> <i>Aktiviteterne skal relatere sig til følgende temaer:</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Basale serviceydelser</i></li> <li>• <i>Byfornyelse og bevarelse af kulturarven</i></li> </ul>	<b>Totale investeringer</b> <i>Projekternes samlede investeringer</i>		<b>Antal projekter</b>	<b>Befolkning i landdistrikterne, der får fordel af aktiviteterne</b>
	<b>Kroner</b>	<i>% andel af total</i>		
<b>Mål 1:</b> Fastholde og øge bosætning.				
Aktivitet 1: Mindske afstande mellem mennesker ved fx at understøtte forbedringer af infrastrukturer, IT, stier mv.	3.115.936 kr.	33,3 %	4 projekter	6000 personer
Aktivitet 2: Støtte nye aktiviteter og synliggørelse af disse.	3.115.936 kr.	33,3 %	6 projekter	7.500 personer
Aktivitet 3: Attraktive muligheder for især børnefamilier.	3.115.936 kr.	33,3 %	6 projekter	6.000 personer
<b>Total</b>	<b>9.347.808 kr.</b>	<b>100 %</b>	<b>16 projekter</b>	<b>19.500 personer</b>
<b>Bemærkninger:</b> LAG Himmerland ønsker at befolkningsudviklingen i hele LAG-området skal være positiv. Med støtte til lokale bosætningsfremmende aktiviteter tænkes bl.a. på projekter, der kan gøre området mere attraktivt for børnefamilier således at serviceniveauet fastholdes og levevilkårene styrkes. Projekter skal være bæredygtige og knytte an til de stedbundne ressourcer og lokale styrker.				

Mål og aktiviteter, der forbedrer rammevilkårene for udvikling af landdistrikterne	Totale investeringer <i>Projekternes samlede investeringer</i>		Antal projekter	Befolkning i landdistrikterne, der får fordel af aktiviteterne  <i>Antal personer</i>
	Kroner	% andel af total		
Mål 2: Styrke stedbundne potentialer.				
Aktivitet 1: Understøtte og aktivere lokale stedbundne potentialer	1.557.968 kr.	33,3 %	9 projekter	25.000 personer
Aktivitet 2: Styrke og understøtte lokal social kapital.	1.557.968 kr.	33,3 %	6 projekter	6.000 personer
Aktivitet 3: Gøre lokalområdet attraktivt for omverdenen ved at brande og markedsføre området.	1.557.968 kr.	33,3 %	9 projekter	9.000 personer
<b>Total</b>	4.673.904 kr.	100 %	24 projekter	40.000 personer
<b>Bemærkninger:</b>  Aktivitet 1: Her tænkes på unikke naturoplevelser, historiske besøgssteder og seværdigheder, samt de lokale fortællinger herom. Fokus på det, som kun vi kan og har. Aktivitet 2: De lokale menneskelige ressourcer skal støttes og øges, hvilket kan ske både ved konkrete aktiviteter, via nye samarbejder og etablering af nye netværk. Aktivitet 3: LAG-områdets stedbundne ressourcer skal gøres kendt – og projekter skal være med til at skabe de gode fortællinger og formidle dem bredt ud både i LAG-området og til omverdenen.				

Mål og aktiviteter, der forbedrer rammevilkårene for udvikling af landdistrikterne	Totale investeringer <i>Projekternes samlede investeringer</i>		Antal projekter	Befolkning i landdistrikterne, der får fordel af aktiviteterne  <i>Antal personer</i>
	Kroner	% andel af total		
Mål 3: Støtte og udvikle bæredygtige naturaktiviteter.				
Aktivitet 1: Sikre bedre adgangsforhold til naturen og understøtte udviklingen af større sammenhæng i LAG-området.	1.557.968 kr.	33,3 %	5 projekter	2.500 personer
Aktivitet 2: Støtte projekter med naturformidling	1.557.968 kr.	33,3 %	3 projekter	7.500 personer
Aktivitet 3: Etablere og støtte aktive uderum for specifikke målgrupper.	1.557.968 kr.	33,3 %	6 projekter	10.000 personer
<b>Total</b>	4.673.904 kr.	100 %	14 projekter	20.000 personer
<p><b>Bemærkninger:</b></p> <p>Aktivitet 2: Her tænkes især på projekter, der samarbejder om 'tematiseret' naturformidling om fx hedeområder, fjordnære landsbyer etc.</p> <p>Aktivitet 3: Herunder mulighed for støtte til outdoor fitness, naturopholdsrum og aktivitetspladser.</p>				

Mål og aktiviteter, der forbedrer rammevilkårene for udvikling af landdistrikterne	Totale investeringer <i>Projekternes samlede investeringer</i>		Antal projekter	Befolkning i landdistrikterne, der får fordel af aktiviteterne  <i>Antal personer</i>
	Kroner	% andel af total		
<b>Mål 4:</b> Kultur som katalysator.				
Aktivitet 1: "Kultur på tværs"	1.557.968 kr.	33,3 %	6 projekter	10.000 personer
Aktivitet 2: Støtte alsidige kulturfaciliteter og kulturelle mødesteder.	1.557.968 kr.	33,3 %	6 projekter	6.000 personer
Aktivitet 3: Kulturelle fyrtårne, der er med til at styrke selvforståelsen og sammenhængskraften i LAG Himmerlands område.	1.557.968 kr.	33,3 %	2 projekter	30.000 personer
<b>Total</b>	<b>4.673.904 kr.</b>	<b>100 %</b>	<b>10 projekter</b>	<b>46.000 personer</b>
<b>Bemærkninger:</b> Aktivitet 1: støtte til tværgående samarbejde - både regionalt, nationalt og internationalt. Aktivitet 2: Her kan støttes etablering af eller forbedring af de fysiske rammer for kulturelle aktiviteter fx teater, musik o. lign.				

## G. Andre planlagte mål og målsætninger

**G.1.** Beskriv her eventuelle andre mål og målsætninger, som aktionsgruppen planlægger, men som ikke søges medfinansieret under Landdistriktsprogrammet

**Ad G.1)**

LAG Himmerland 2014-2020 forventer at tage initiativ til yderligere aktiviteter med supplerende mål ift. til de tidligere oplyste, men finder det vanskeligt på nuværende tidspunkt nærmere at definere hvilke.

## H. Aktionsgruppens forvaltning af strategiens gennemførelse

**H.1** *Beskriv hvordan der i gennemførelsen af udviklingsstrategien arbejdes med LEADER-principperne, og hvordan principperne kan forbedre mulighederne for at opfylde strategiens vision og mål (for mere om LEADER-principperne henvises til bilag):*

1. *Beskriv hvordan aktionsgruppen vil arbejde med netværk og klynger samt en helhedsorienteret tilgang til lokal udvikling, der integrerer forskellige sektorer og interessegrupper.*

*Beskriv også hvordan de forskellige aktører inddrages:*

- *Foreningens medlemmer*
- *Lokale organisationer, foreninger, borgere og erhvervsliv*
- *kommune og region*

*Her kan overvejes informations- og debatmøder, projektbesøg/møder, brugen af sociale medier, brug af pressen, nyhedsbreve, hjemmesider, overvejelser om hvordan aktionsgruppen når de unge, og om der er tænkt på køn og alder i inddragelsen af de lokale aktører. Beskriv også eventuelle overvejelser om etablering af arbejdsgrupper og netværk blandt og på tværs af de forskellige grupper af lokale aktører, fx mellem sektorer og mellem erhverv og foreningsliv.*

*Her kan også tilkendes, hvordan aktionsgruppen påtænker at deltage i regionale eller internationale samarbejdsaktiviteter- og projekter.*

2. *Beskriv hvordan der arbejdes med innovation*

*Innovation skal ses i en lokal sammenhæng, og kan defineres som nye aktiviteter, der ikke har været gennemført før i det pågældende lokalområde gennem anvendelse af ny viden eller anvendelse af kendt viden på nye måder.*

*Resultatet af processen kan være nye produkter i form af serviceydelser, nye erhvervstiltag eller nye processer i form af teknologiske eller organisatoriske nyskabelser. Innovation skal således forstås bredt, hvor det er den lokale nyhedsværdi, der er afgørende.*

*Der lægges endvidere vægt på muligheden for overførsel af innovation såvel ind som ud af aktionsgruppens område.*

### **Ad H.1)**

1. LAG Himmerland prioriterer kommunikation og information højt. Det er vigtigt for LAG-bestyrelsen, at mulighederne for at få sparring og søge støtte til lokale udviklingsprojekter er bredt kendt. Ligesom det er vigtigt for bestyrelsen at indgå i så brede lokale samarbejder som muligt. Initiativerne herunder varetages i et samarbejde mellem bestyrelse og koordinator.

LAG Himmerlands bestyrelse 2014-2020 vil fungere som ambassadører for LAG-indsatsen og stille sig til rådighed for lokale initiativer som sparringspartner og deltage i møder om lokale udfordringer og projektideer.



### **INFO-aftener**

I lighed med forrige programperiode vil LAG løbende afholde informationsaftener for interesserede, hvor LAG-strategiens visioner tages op til debat og der informeres om mulighederne for at søge støtte til lokale udviklingsprojekter. Informationsmøderne har altid været velbesøgte, og der er stor interesse for at høre om mulighederne for LAG-støtte.

Der vil som minimum blive afviklet informationsaftener i forbindelse med de to årlige ansøgningsfrister til LAG-midlerne.

### **Temaaftener for projektholdere**

LAG Himmerland har tidligere med stor succes afholdt temaaftener for projektholdere, hvor udfordringerne med gennemførelse af projekter er på dagsordenen. Ligesom temaaftenerne har fungeret som netværksmøder og erfaringsudveksling for de mange aktive ildsjæle.

### **Kontakt til igangværende projekter**

LAG vil ligeledes løbende være i kontakt med støttede projekter i området, dels som sparring undervejs i projekternes forløb og dels som afsluttende besøg med besigtigelse af projektresultatet og evaluering af projektets forløb.

### **Netværksaktiviteter med erhvervs- og turismeorganisationer og landdistriktråd**

I processen med udarbejdelse af LAG-strategien blev der aftalt tættere samspil med såvel erhvervs- som turismeorganisationerne og de lokale landdistriktråd. Der opstod ideer til fælles temaaftener for lokale ildsjæle inden for erhvervslivet og det frivillige foreningsliv. Disse følges der op på i løbet af det kommende år.

### **Kontakt til kommuner og region**

Der er etableret et velfungerende samarbejde med de to LAG-kommuners forvaltninger. I forbindelse med forberedelse af den nye LAG, informationsmøde og stiftende generalforsamling er der skabt et godt fundament for fortsat samarbejde og flere repræsentanter for kommunernes forvaltninger har deltaget aktivt i de forberedende møder, generalforsamlingen og senest på strategiseminarret som LAG-bestyrelsens sparringspartner.

Der vil i stil med den forgående periode også blive tilknyttet en kommunal sparringsgruppe med fokus på at hjælpe de lokale projekter igennem ift. kommunale regler og rammer.

### **På regionalt niveau er der knyttet gode relationer med de øvrige LAG.**

På bestyrelsesniveau har der for de nyvalgte LAG allerede i 2014 været afholdt fælles strategiseminar med fokus på mulige fremtidige samarbejder – og på mødet blev der givet håndslag på, at partnerskabet blandt de regionale LAG skal udbygges med årlige temamøder i hvert LAG-område. De tidligere 5 nordjyske LAG gennemførte et spændende samarbejdsprojekt, Smagen af Kunsthåndværk, som – på trods af igangværende udfordringer i udbetalingsforløbet – har skabt så mange positive ringe i vandet lokalt og regionalt, at det er oplagt at tænke i lignende initiativer.

På koordinatorniveau er der ligeledes på regionalt plan etableret et stærkt netværk med faglig sparring, erfaringsudveksling og ideudvikling som omdrejningspunkt. Dette vil blive fortsat og udbygget så den løbende videndeling, kollegiale sparring og erfaringsudveksling af 'best-practise' styrkes.

LAG-bestyrelsen vil, i det omfang det er muligt ud fra den givne økonomiske ramme, også deltage i internationale samarbejder og er inspireret af den positive erfaringsudveksling, der fandt sted i den forrige LAG Himmerland på dette område i den afsluttede programperiode. Her besøgte LAG Himmerland en LAG i provinsen Guadalupe i Sydspanien, hvor bestyrelsen fik stor inspiration af at se, hvordan andre LAG arbejder med støtte til lokale udviklingsprojekter med fokus på lokal fødevarerproduktion og turismefremme aktiviteter med inddragelse af de stedbundne naturressourcer og råvarer.

For at sætte fokus på innovation vil LAG Himmerland tage initiativ – gerne i samarbejde med erhvervs-, turist- og landområderådene – til temaaftener/ inspirationsarrangementer med fokus på nytænkning og ideudvikling. Det er helt generelt LAG-bestyrelsens fokus at opfordre til nye samarbejder og tværgående initiativer i bredest mulige forstand.

Bestyrelsen vil også benytte sig af egne kompetencer til at give en alternativ / humoristisk formidling af LAG-visionen og mulighederne for at søge LAG-støtte via de sociale medier. For at nå nye målgrupper – meget gerne unge aktører – og for at spille imod mange ildsjæles fornemmelse af, at oplevelse af, at LAG-midlerne er tunge og bureaukratiske at arbejde med.

## H. 2 Aktionsgruppens organisering, beslutnings- og evalueringsprocedurer

*Redegør for hvordan aktionsgruppen planlægger at gennemføre strategien ved brug af følgende punkter (aktionsgruppen kan tilføje yderligere punkter):*

- *Gennemførelse af bestyrelsesmøder*
- *Jobbeskrivelse for koordinator, ansættelsesforhold og bestyrelsens arbejdsgiverfunktion over for koordinator.*
- *Procedure for administration af driftsmidlerne og af projektmidlerne. Procedure der sikrer habilitet i bestyrelsen og koordinatorens arbejde*
- *Sikring af gennemsigtighed ved de valgte prioriteringskriterier og pointsystemer til brug ved vurdering af indkomne projektansøgninger.*
- *Sammenhæng til kommuners og regions udviklingsplaner og tiltag.*
- *Procedure for den løbende overvågning og evaluering af udviklingsstrategiens gennemførelse.*
- *Hvordan bestyrelsen løbende vil sikre den nødvendige viden og kompetencer.*

### Ad H2)

Formanden repræsenterer bestyrelsen udadtil og har det daglige ansvar for drift af foreningen. Formanden er bemyndiget til at træffe beslutning på bestyrelsens vegne i sager, der vurderes uopsættelige.

Formanden kan med kort varsel deltage i møder på bestyrelsens vegne og er sparringspartner for koordinator ved løbende opgaveløsning.

Formanden er ligeledes kontaktperson for de to kommuner i den løbende kommunikation vedr. driften af LAG.

Herudover har LAG Himmerland 2014-2020 nedsat et forretningsudvalg (FU) bestående af formand, næstformand og kasserer. FU holder tæt kontakt med koordinator og vil kunne afholde møder med koordinator og andre efter behov.

Gennemførelse af bestyrelsesmøder.

Bestyrelsesmøder fastlægges for ½ år ad gangen og der afholdes som minimum fire årlige bestyrelsesmøder (inkl. to indstillingsmøder).

Formanden indkalder til bestyrelsesmøder med 14 dages varsel pr. mail indeholdende dagsorden.

Bestyrelsen har – på baggrund af den tildelte ramme - besluttet at holde to årlige ansøgningsrunder med to fælles indstillingsmøder i bestyrelsen.

Forud for de to indstillingsmøder gennemgår bestyrelsesmedlemmerne ansøgningerne i to temagrupper.

Disse møder planlægges på initiativ af de to grupper. Grupperne svarer til de medlemsgrupper, bestyrelsesmedlemmerne repræsenterer.

Der afholdes således møde med behandling af ansøgninger i hhv. en "erhvervsgruppe" og i en fælles gruppe af repræsentanter fra grupperne "borgere og foreninger". Temagrupperne har særligt ansvar for vurdering af ansøgninger, der falder ind under deres interesseområde, men forventes at vurdere samtlige ansøgninger. Prioritering af ansøgningerne vil ske i overensstemmelse med de udmeldte kriterier fra MBBL samt bestyrelsens egne prioriteter.

De to temagrupper fremsender deres prioritering af de indkomne ansøgninger til koordinator, og den endelige beslutning om støtte eller afslag træffes på det efterfølgende indstillingsmøde for den samlede bestyrelse.

Formanden tilser, at habilitetsreglerne overholdes i behandling af ansøgningerne – både hvad angår bestyrelsesmedlemmerne og koordinator.

Al kommunikation mellem bestyrelsesmedlemmer – og mellem bestyrelsen og koordinator – holdes internt.

Ud over de løbende bestyrelsesmøder og indstillingsmøderne afholdes der en årlig generalforsamling inden udgangen af april måned jf. vedtægterne.

På generalforsamlingen lægges bestyrelsens beretning, regnskab og budget frem til generalforsamlingens godkendelse.

Bestyrelsen ansætter en koordinator til at varetage den daglige drift af LAG Himmerland 2014-2020.

Koordinator bliver efter aftale mellem de to LAG-kommuner ansat i Mariagerfjord Kommune. Ansættelsen sker i overensstemmelse med gældende overenskomst og kommunen varetager den løbende lønregulering og indbetaling til pension m.v. LAG-bestyrelsen er dermed fritaget for direkte arbejdsgiveransvar. Koordinator lejes ud til LAG til kostpris, og der udarbejdes en kontakt mellem kommunen og LAG.

Koordinator har som hovedopgave at:

- Yde støtte og vejledning til ansøgere i forbindelse med ansøgning til LAG-midlerne – herunder hjælp til skærpelse af projekterne ift. målene i LAG-strategien.
- Vejlede ansøgere om mulighederne for at finde supplerende finansiering til projekterne.
- Være ansøgernes sparringspartner og støtte ansøgere i forbindelse med udfordringer, der erfaringsmæssigt opstår undervejs i projektets forløb.
- Vejlede ansøgere i forbindelse med afslutning af projekt og hjælpe med færdiggørelse af materialer til slutudbetaling.

I forhold til den løbende drift af LAG er det koordinators opgave at:

- Holde bestyrelsen orienteret om udmøntningen af strategien.
- Deltage i bestyrelsesmøderne med fuld taleret.

- Fungere som bestyrelsens sekretær og leder af LAG-sekretariatet.
- I samarbejde med formanden udarbejde forslag til den skriftlige beretning til godkendelse på generalforsamlingen.
- Udarbejde forslag til budget for det kommende år til bestyrelsens godkendelse.
- Forelægge det reviderede årsregnskab til godkendelse i bestyrelsen forud for generalforsamlingen.

#### Procedure for administration af driftsmidler og projektmidler

Helt overordnet vil LAG-Himmerland følge retningslinjerne i driftsbekendtgørelsen vedr. oprettelse og drift af LAG samt bekendtgørelsen om tilskud til projekter.

For at sikre habilitet ift. bestyrelsen og koordinatorens arbejde arbejdes der efter retningslinjerne i § 11 i de godkendte vedtægter.

Ligeledes anvendes prioriteringskriterier og pointsystemer til brug ved vurdering af indkomne projektansøgninger. Bestyrelsen forventer, at ministeriet bidrager med skema til vurdering af projekter – men vil også selv opstille kriterier for bedømmelse af de lokale projekters kvaliteter. Skemaerne anvendes ved alle indkomne projekter og giver gennemsigtighed i indstilling eller afslag til projekter.

LAG-strategien har været til høring i kommuner og region, og er blevet godkendt.

Der er opmærksomhed mod mulighederne for tværgående samarbejder, når kommuner og region tager initiativer til aktiviteter, der fremmer bosætning, iværksætteri og erhvervsudvikling i landdistrikterne. LAG Himmerland har sendt signal til såvel kommuner og region om at deltage som aktiv medspiller.

Mht. den løbende overvågning og evaluering af udviklingsstrategiens gennemførelse vil LAG efter det første 1½ års virke tage strategiens mål og indsatser op til vurdering og evt. tilpasning. Herefter vil strategien blive evalueret hvert år på den årlige generalforsamling

For at sikre den nødvendige viden og kompetencer, vil bestyrelsen deltage aktivt i de tilbud om tematiske møder, kurser og kompetenceløftende aktiviteter, der forventes fra MBBL. Dertil vil bestyrelsen efter behov supplere egne kompetencer med viden udefra inden for temaerne i strategien. Dette kan ske i form af møder med fagfolk/ eksperter og foredrag for bestyrelse og forening, og så ofte som muligt også med deltagelse af lokale projektfolk.

Afslutningsvis skal det nævnes, at der i 2015 og 2016 vil blive udarbejdet en Ph.d. med fokus på udfordringerne med fraflytning og strategier for tilflytning med fokus på Mariagerfjord Kommune. Forsker Helle Dalsgaard Pedersen ved Erhvervsakademiet i Randers er indstillet på at give LAG Himmerland indblik i resultaterne fra feltarbejde undervejs i processen. Der er aftalt et første møde mellem forskeren og bestyrelsen i foråret 2015, hvor der kan træffes aftaler om et fremadrettet samarbejde.

## I. Finansiering af strategien og tidsplan

### I.1. Finansiering og tidsplan

Anfør beløb og fordeling mellem drifts- og projektmidler fra Landdistriktsprogrammet i perioden 2015-2020.

Opstil budget for driftsmidlerne (bestyrelsesmøder, koordinator, kompetenceudvikling af bestyrelse og koordinator, informationsaktiviteter, mm.)

Opstil budget for projektstøttemidlerne i forhold til fordeling imellem de opstillede mål, jf. tabel ovenfor.

Andelen til drift og administration, herunder til aflønning af faglig og administrativ koordinator, må højst udgøre 20 % af aktionsgruppens samlede årlige budgetramme til projekter og administration.

Beskriv hvilke overvejelser og konkrete muligheder, der er i lokalområdet for yderligere finansiering af strategiens gennemførelse og medfinansiering af projekter.

Anfør en tidsplan for strategiens forventede gennemførelse i perioden 2015 – 2020.

#### Ad I.1)

LAG Himmerland 2014-2020 har fået udmeldt følgende ramme til drift og projektstøtte fra ministeriet:  
I alt: **3.045.954 kr. pr. år.**

Heraf kan 20 % bruges til drift af LAG, hvilket vil sige: 609.190 kr.  
Der kan hermed støttes projekter med i alt: 2.436.763 kr.

Idet LAG forventer at det udmeldte beløb fastholdes giver det nedenstående budget **for 2015-2020:**

**I alt for perioden 2015-2020** (2014 indgår ikke i den udmeldte ramme):

Administration / løn:	6 x 609.190 kr.	= 3.655.140 kr.
Tilskud til projekter og aktiviteter:	6 x 2.436.763 kr.	= 14.620.579 kr.
I alt:		<b>18.275.724 kr.</b>

LAG Himmerland forventer, at beløbet er uændret i perioden og planlægger at udnytte rammen jævnt i perioden.

Projektstøtten via LAG / MBBL kan udgøre maksimalt 50 % af de godkendte tilskudsberettigede udgifter i et indstillet projekt.

Med erfaringerne fra forgående LAG-periode er det bestyrelsens forventning, at LAG-midlerne gears i en faktor 1:4, således at der samlet i området støttes projekter med:

Projektstøtte fra MBBL via LAG Himmerland:	14.620.579 kr.
Inkl. supplerende finansiering via andre fonde og puljer:	58.482.316 kr.*

\*Den supplerende finansiering fremskaffes via nationale, regionale og kommunale puljer samt via private fonde og sponsorer.

Budgettet for gennemførelse af projekter samt for driften af LAG Himmerland i perioden 2015-2020:  
Beløbene forudsætter, at tilskuddet fra MBBL er uforandret i perioden.

<b>Rammebeløb til rådighed fra MBBL 2015-2020</b> (kr.)							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	I alt:
<b>Driftsudgifter</b>							
Løn/koor.	485.000	491.305	497.692	504.162	510.716	517.355	3.006.230
Administration	124.190	117.885	111.498	105.028	98.474	91.835	648.910
I alt	609.190	609.190	609.190	609.190	609.190	609.190	3.655.140
<b>Projektstøtte</b>							
Erhverv 60 %	1.462.058	1.462.058	1.462.058	1.462.058	1.462.058	1.462.058	8.772.346
Levevilkår 40 %	974.705	974.705	974.705	974.705	974.705	974.705	5.848.231
I alt	2.436.763	2.436.763	2.436.763	2.436.763	2.436.763	2.436.763	14.620.579

\*Løn til koordinator fremskrives med den kommunale fremskrivningsprocent - her 1,3 %.

#### Budget for projektstøttemidler fordelt på indsatser:

Perioden 2015 – 2020

Bestyrelsen kan i løbet af perioden vælge en anden fordeling mellem årene, men som udgangspunkt forventes det, at beløbene følger nedenstående fordeling:

**NB:** Antallet af projekter i oversigten dækker hele perioden 2014-2020

Indsatsområde	Mål	Aktivitet	Projekter	Budget
<b>Etablering og udvikling af mikro- og småvirksomheder</b>  (60 % af projektrammen)	1: Styrke turisme-, oplevelsesaktiviteter og events i stedbundne ressourcer med specielt fokus på bakkerne, skoven, fjorden og kysten (De 4 Store).  3.070.321 kr. (35 %)	Støtte sammenhængende oplevelseskæder	4	614.064 kr.
		Understøtte adgangen til naturen	4	921.096 kr.
		Bygge ovenpå eksisterende events og begivenheder	4	614.064 kr.
		Styrke branding og profilering af området	4	921.096 kr.
<b>8.772.346 kr.</b> For perioden 2015-2020	2: Styrke afsætningsmulighederne for små virksomheder, der producerer og sælger lokale produkter.  1.754.469 kr. (20 %)	Understøtte etablering af fællesskaber for afsætning af lokale produkter	6	701.787 kr.
		Fremme og støtte udvikling af lokale produkter – herunder fødevarer og turismeprodukter	6	1.096.543 kr.

	<p>3: Understøtte iværksættere og fastholde og udvikle eksisterende virksomheder ved at fremme opbygning af netværk, synergi og samarbejde ml. virksomheder, offentlige institutioner, private og foreninger.</p> <p>2.193.087 kr. (25 %)</p>	Særligt fokus på unge iværksættere.	6	548.271 kr.
		Støtte netværk og samarbejde med fokus på videndeling og inspiration,	3	1.096.543 kr.
		Støtte iværksætteri på turismeområdet	4	548.271 kr.
	<p>4: Støtte og fremme mikro- og småvirksomheder inden for forskellige fremstillings- og serviceerhverv, samt understøtte tiltag som fremmer cirkeløkonomi.</p> <p>1.754.468 kr. (20 %)</p>	Støtte etablering af gode iværksætttermiljøer	2	350.893 kr.
		Støtte klynger/samarbejdsfora af service- og produktionsvirksomheder	4	526.340 kr.
		Støtte afprøvning af forskellige bæredygtige teknologier og nye samarbejdsformer	3	526.340 kr.
		Støtte rammerne for virksomhedsetablering	3	350.893 kr.

<b>Forbedring af rammevilkår og landsbyfornyelse</b>  (40 % af projektrammen)  <b>5.848.230 kr.</b> i perioden 2015-2020	1: Fastholde og øge bosætning.  2.339.292 kr. (40 %)	Mindske afstande ml. mennesker ved at understøtte infrastruktur, IT, stier	4	778.984 kr.
		Synliggørelse og udvikling af aktiviteter	6	778.984 kr.
		Attraktive muligheder for børnefamilier	6	778.984 kr.
	2: Styrke stedbundne potentialer.  1.169.646 kr. (20 %)	Understøtte og aktivere lokale stedbundne potentialer	9	389.492 kr.
		Styrke og understøtte lokal social kapital	6	389.492 kr.
		Gøre lokalområdet attraktivt for omverdenen ved at brande og markedsføre området	9	389.492 kr.
	3: Støtte og udvikle bæredygtige naturaktiviteter.  1.169.646 kr. (20 %)	Sikre bedre adgangsforhold til naturen og understøtte udviklingen af større sammenhæng i hele LAG-området	5	389.492 kr.
		Støtte projekter med naturformidling	3	389.492 kr.
		Etablere og støtte aktive uderum for specifikke målgrupper	6	389.492 kr.
	4: Kultur som katalysator.  1.169.646 kr. (20 %)	"Kultur på tværs"	6	389.492 kr.
		Understøtte alsidige kulturfaciliteter og kulturelle mødesteder	6	389.492 kr.
		Kulturelle fyrtårne, der er med til at styrke selvforståelse og sammenhængskraft i området	2	389.492 kr.

**Bemærkninger:** Beløbene skal tages med forbehold.

Bestyrelsen har prioriteret en fordeling af projektstøttemidlerne i hovedoverskrifterne 'nye arbejdspladser' og 'forbedring af rammevilkår' med hhv. 60 % og 40 %. Bestyrelsen finder det vanskeligt at allokere beløb pr. aktivitet allerede ved starten af programperioden, idet det er nye initiativer, der sættes i værk – de konkrete projekter og den lokale søgning af projektstøtte vil formentlig betyde, at den endelige fordeling vil se anderledes ud. Ovenstående er udtryk for en aktuel vurdering (nov. 2014).



## J. Prioriteringskriterier for udvælgelse af ansøgninger til tilskud

### J.1.

*Prioriteringen af projekter, som LAG'en ønsker at indstille til tilsagn, skal kunne dokumenteres på et objektivt og systematisk grundlag. Til formålet har Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter defineret 8 projektprioriteringskriterier, som skal indgå i prioriteringen af alle ansøgte projekter. Disse kriterier skal således indgå i strategien:*

1. *Projektbeskrivelse*
2. *Synlighed*
3. *Relevans*
4. *Lokal forankring*
5. *Samarbejde*
6. *Innovation*
7. *Udbytte (Økonomiske effekter, Miljømæssige effekter, Klimaeffekter, Sociale effekter og Kulturelle effekter)*
8. *Bæredygtighed*

*Listen af kriterier er ikke prioriteret. Der kan ikke ændres i disse standardkriterier, men aktionsgruppen kan tilføje sine egne kriterier under de enkelte punkter.*

*Kriterierne vil senere blive udmøntet i et pointsystem, som er under udvikling. Aktionsgrupperne vil derfor senere skulle arbejdes videre med de kriterier, som anføres i strategien.*

### Ad J.1)

**LAG Himmerland vil følge de nævnte retningslinjer for bedømmelse af ansøgningernes kvalitet og anknytning til LAG-strategien.**

1. Projektbeskrivelse
2. Synlighed
3. Relevans
4. Lokal forankring
5. Samarbejde
6. Innovation
7. Udbytte (økonomiske effekter, miljømæssige effekter, klimaeffekter, sociale effekter og kulturelle effekter)
8. Bæredygtighed

LAG Himmerland har en ambition om at udarbejde eget skema til vurdering af projekter som supplement til prioriteringsskemaet fra ministeriet.

Især er det centralt for bestyrelsen, at projektansøgere tænker samarbejde ind i projekterne, hvilket vil blive meldt ud i forbindelse med hver ansøgningsrunde og på LAG-hjemmesiden.

K. Bemærkninger og eventuelle andre overvejelser, aktionsgruppen har gjort sig

<b>K.1. Eventuelle bemærkninger og overvejelser</b>
<b>Ad K.1)</b>

## L. Underskrifter

(skal underskrives af ansøger/formanden og 2 bestyrelsesmedlemmer i forening - tegningsret)

Dato:	Formandens navn (blokbogstaver):
	Formandens underskrift:
	Jeg erklærer, at de afgivne oplysninger ovenfor er korrekte, og at jeg ikke har modtaget andre EU-tilskud til projektet og at jeg ikke har fortiet oplysninger af betydning for sagens afgørelse.
Dato:	Bestyrelsesmedlems navn (blokbogstaver):
	Bestyrelsesmedlems underskrift:
	Jeg erklærer, at de afgivne oplysninger ovenfor er korrekte, og at jeg ikke har modtaget andre EU-tilskud til projektet og at jeg ikke har fortiet oplysninger af betydning for sagens afgørelse.
Dato:	Bestyrelsesmedlems navn (blokbogstaver):
	Bestyrelsesmedlems underskrift:
	Jeg erklærer, at de afgivne oplysninger ovenfor er korrekte, og at jeg ikke har modtaget andre EU-tilskud til projektet og at jeg ikke har fortiet oplysninger af betydning for sagens afgørelse.

## Bilag 1

### LEADER-principperne

Det overordnede formål med LEADER-metoden er at sikre en høj grad af lokal borgerinddragelse og -indflydelse på udviklingen. Desuden er målet at skabe sammenhæng mellem de mange lokale udviklingstiltag og overføre viden og erfaringer fra landdistrikt til landdistrikt. Og hvordan gør man så det?

LEADER-metoden bygger på syv principper, som til sammen kan skabe landdistriktsudvikling med lokal forankring og udblik til omverdenen. Der er således ikke tale om krav, men principper som der skal tages hensyn til ved prioritering af et projekt.

**Lokale partnerskaber** er selve kernen i LEADER-metoden. Første skridt i arbejdet med LEADER-metoden er derfor at etablere et partnerskab af lokale aktører – en lokal aktionsgruppe– der samler repræsentanter for myndigheder, erhvervsliv og civilsamfund. Grundtanken er, at landdistrikternes udfordringer bedst løses gennem forpligtende samarbejde på tværs af den offentlige, private og frivillige sektor til gavn for lokalsamfundet.

**Områdebaseret tilgang** – betyder, at aktionsgruppen skal udarbejde en lokal udviklingsstrategi med udgangspunkt i områdets specifikke situation, udfordringer og behov. Ethvert geografisk område har sociale, kulturelle, eller naturmæssige ressourcer, der kan inddrages i denne udviklingsproces.

**Bottom up-tilgang** – betyder, at der skal opmuntres til nærdemokrati, så ideer og beslutninger kommer "nedefra" de egentlige landdistriktsaktører og formidles "op" til de besluttende myndigheder. Den lokale aktionsgruppe er i sig selv et udtryk for en bottom up-tilgang, og det er aktionsgruppens opgave at arbejde for, at den lokale befolkning bliver inddraget i beslutninger af betydning for deres område. Det kan ske ved at inddrage borgerne, foreningslivet og erhvervsrepræsentanter i strategiarbejdet eller ved forberedelse og gennemførelse af projekter, der bidrager til udviklingen af lokalområdet. Hermed sikres opbakning såvel fra vigtige lokale aktører som borgernes medejerskab til beslutningerne, og gør beslutningerne mere levedygtige.

**Tværasektoriel tilgang** - en tværasektoriel og integreret tilgang betyder, at den lokale aktionsgruppes strategi og projekterne, som gruppen støtter, er koordineret og tænkt sammen som en helhed.

**Netværksamarbejde** mellem lokale aktionsgrupper (og evt. andre aktører). Her lægges vægt på, at aktionsgrupperne udveksler informationer, erfaringer og initiativer vedrørende landdistriktsudvikling. Der kan både være tale om lokale, regionale, nationale og transnationale netværk.

**Innovative strategier** – betyder at aktionsgruppen og de lokale projektholdere skal være åbne overfor nye ideer, processer og samarbejdsrelationer og skal kunne inspirere andre, og projekterne skal danne model til efterfølgelse. Det kan eksempelvis være projekter, der udnytter lokale ressourcer på en ny måde, eller udvikler nye produkter, processer, organisationsformer m.v.

**Samarbejdsprojekter** – indebærer, at flere aktionsgrupper går sammen om at forberede og gennemføre et projekt. Det kan være aktionsgrupper fra nabokommuner, aktionsgrupper fra forskellige egne af landet eller fra andre lande. Også her er hensigten, at aktionsgrupperne kan udveksle inspiration og erfaring, så viden om landdistriktsudvikling overføres mellem forskellige områder og komme et større område til gode.

## Bilag 2:

### SWOT for LAG-Himmerland 2014-2020

Bestyrelsens vurdering styrker, svagheder, muligheder og trusler i LAG-området:

STYRKER	SVAGHEDER
<p><b>Infrastruktur:</b> cykelstier, fibernet, motorvej, gunstig placering ift. større byer, togforbindelser (nord/syd)</p> <p><b>Natur:</b> stor tilgængelighed, stor diversitet (vand - søer, fjorden, åer og strand - og skoven), meget "kvalitetsnatur" og kendt for det, aktiv benyttelse af naturen</p> <p><b>Miljø:</b> særlige drikkevandsressourcer (kilderne), fokus på miljø</p> <p><b>Erhverv:</b> godt erhvervsklima, alsidig erhvervsstruktur, ikke så sårbart, små innovative virksomheder, gode netværk, god rådgivning (erhvervsråd), mange små virksomheder – omstillingsparate, også større erhvervslokomotiver, gode iværksætttermiljøer, naturen</p> <p><b>Befolkning:</b> 25-40 årige tilflyttere, aktive ældre (frivillighed), rel. højt uddannelsesnivea, pendlerkultur, mange frivillige i foreninger og landsbyer, naturskønne byggegrunde, nærhed til indkøb, kulturtilbud og større bysamfund, velfungerende landsbyer</p> <p><b>Kultur:</b> kulturhuse, forsamlingshuse, mange aktive ildsjæle, alsidigt kulturliv, kulturelle fyrtårne, aktivt idræts- og foreningsliv</p>	<p><b>Infrastruktur:</b> øst-vest transportlinjer svage og lange, få indkøbsmuligheder (landsbyer), lang transport for udkantens skolebørn, mangel på stier</p> <p><b>Natur:</b> sårbar natur ved benyttelse, koncentration af benyttelse på få områder, slidtage ved sport (mountainbike), modetrends – slidtage i perioder</p> <p><b>Miljø:</b> Mariagerfjord – den døde fjord (iltsvind)</p> <p><b>Erhverv:</b> mangel på kvalitetsarbejdspladser og videntunge arbejdspladser, få vedvarende energivirksomheder, belastning fra landbrug, få store vækstvirksomheder, tomme virksomhedslokaler og butikker, stram regulering af erhvervsudvikling / byggeri på landet, mange turister men kort sæson – svært at leve fuldtid af turisme, manglende finansieringsmuligheder til opstart</p> <p><b>Befolkning:</b> by: unge – land: gamle, unge flytter væk, manglende finansiering til huskøb uden for byer, små landsbyer dør, negativ holdning – nemmere at stå sammen om noget negativt (skolelukning) end om at se muligheder, grimme og ofte "tunge" huse, imageproblemer for udkantområderne/landsbyerne, svag sundhedsinfrastruktur (mangel på læger), infrastruktur på tværs (øst-vest) hænger dårligt sammen</p> <p><b>Kultur:</b> høj mobilitet (hvorfor kulturen koncentrerer i de større bysamfund), konkurrencen om kulturbrugere er stor, mange foreninger – for lidt samarbejde, sport centraliseres, foreninger nedlægges når skoler lukker, begrænset udbud (især i yderområder/ mindre landsbyer)</p>

MULIGHEDER	TRUSLER
<p><b>Infrastruktur:</b> oplevelsesturisme - flere cykelstier, planloven, attraktive miljøer i bymidte og landsbyer, nyt sygehus i Ålborg – stigende bosætning, forbedre transportlinjer, uddannelsessatellit,</p> <p><b>Natur:</b> bedre brug af fjord og skov, fokus på service, øget tilgængelighed, "hensynsfuld turisme" med respekt (for natur, landbrug og andet/andre), øget satsning på aktivturisme, kvalitetsudvikling af eksisterende udbud på turistområdet</p> <p><b>Miljø:</b> større videndeling, miljøturisme (med hensyn), undervisning, formidling af naturgenopretning / den gode historie – Mariager Fjord, Simsted, Villestrup</p> <p><b>Erhverv:</b> fokus på service, tilbud til aktive turister, pop-up cafeer, innovativ tilgang til turisme, sport, "den gode historie", egnsspecialiteter/ SMAG på Himmerland, flere overnatninger (cykelturister), hjemmearbejdspladser, lystfiskere i åer – fjord og fiskesøer, udnytte synergi mellem forskning og mindre innovative iværksættervirksomheder, mange billige erhvervsmaal i by og på land, sundhedsprofil: infrastruktur inden for pleje og omsorg fx i forbindelse med supersygehuset Ålborg,</p> <p><b>Befolkning:</b> supersygehuset – øget bosætning, stærkere social kapital, fokus på den gode historie (selvforstærkende), nye samarbejder (på tværs), positiv fokus i stedet for negativ, bakke op om hinanden / ikke konkurrere, god udvikling i små og større landsbysamfund</p> <p><b>Kultur:</b> potentiale for samarbejde med erhvervslivet</p>	<p><b>Infrastruktur:</b> færre tog-stop, færre busafgange, dårlig data/netforbindelse til erhverv, turister, borgere, dyrere energiforsyning, rekruttering af sundhedspersonale, nedlæggelse af små skoler, yderligere forringelse af den tværgående offentlige transport, manglende ordentlig "afvikling af infrastrukturen" (resultat: tomme boliger/ landbrugsejendomme), skolelukninger, børnehavelukninger,</p> <p><b>Natur:</b> klimaforandringer, turist-slidtage (især i skov)</p> <p><b>Miljø:</b> vores vejr – oversvømmelse og udvaskning, turisme/slid på naturen og miljøet</p> <p><b>Erhverv:</b> mange uden erhvervsuddannelse, bureaukrati – svært at starte virksomhed, lukning af virksomheder, mangel på højtuddannede, mangel på infrastruktur</p> <p><b>Befolkning:</b> stigning i alder, færre erhvervsaktive, mangel på sundhedspersonale i yderområder, svært at få ydernumre (i det hele taget), for få til at bære, manglende vedligehold, fortsat affolkning af yderområderne, ringe uddannelsesniveau</p> <p><b>Kultur:</b> (for) mange foreninger, manglende samarbejde, for få "kunder i butikken"</p>